

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

асистент Шопенська Т.В., студент Груба А.В.

Місцеві бюджети є важливою складовою фінансової системи держави, виступаючи фінансовою основою місцевого самоврядування та виконуючи функції розподілу суспільного продукту, регулювання економічних процесів та стимулювання соціально-економічного розвитку на відповідних територіях.

Протягом останніх років в Україні спостерігається негативна тенденція до зменшення частки власних доходів у структурі доходів місцевих бюджетів і збільшення кількості дотаційних бюджетів.

Розширення та оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів є актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування і якісному виконанню покладених на них завдань і функцій.

Питання функціонування місцевих бюджетів, зокрема їх дохідної частини, досліджували такі учені як О.Василик, М.Гапонюк, В.Яцюта, Ю.Пасічник, С.Слухай, Ц.Огонь та інші.

Для системи акумулювання доходів місцевих бюджетів в Україні характерними є:

- високий ступінь централізації бюджетних ресурсів;
- низький рівень власних доходів місцевих бюджетів;
- значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів;
- відсутність зв'язку між податками, які збираються на території, та видатками місцевого бюджету.

Спостерігається недостатній рівень самостійності місцевих органів влади і зменшення зацікавленості органів місцевого самоврядування у забезпеченні повного надходження доходів, особливо податкових. Система формування бюджетів „зверху” характеризується відсутністю дієвих стимулів місцевих органів до розвитку власної податкової бази, яка залежить від економічного розвитку регіону, його соціальної та виробничої інфраструктури.

В Україні варто запровадити інструменти стимулювання приросту доходів місцевих бюджетів. Одним з таких важелів впливу має стати використання показників приросту доходів: індексу

приросту доходів на душу населення та показника ефективності їх використання.

З метою децентралізації бюджетних ресурсів, підвищення зацікавленості органів місцевої влади у збільшенні дохідної частини місцевих бюджетів слід повернути практику зарахування до місцевих бюджетів частини податку на прибуток підприємств, які здійснюють фінансово-господарську діяльність і отримують прибуток на території регіону.

Важливе місце у формуванні доходів місцевих бюджетів належить розвитку місцевого оподаткування. Надходження від місцевих податків і зборів зараховуються безпосередньо до бюджетів місцевого самоврядування. Незважаючи на значну кількість місцевих податків і зборів, їхня частка у структурі доходів місцевих бюджетів незначна. Місцеві органи влади мають дуже обмежений вплив на встановлення ставок податків, на які спираються їхні бюджети, - як „закріплених” доходів (перший кошик), так і „власних” (другий кошик). Тому доцільно розширити права органів місцевого самоврядування у сфері встановлення податків і зборів, а за центральними органами влади залишити контроль за рівнем загального податкового навантаження.

Розширення доходної бази місцевих бюджетів можливе також за рахунок зарахування податку на землю до бюджетів місцевого самоврядування у повному обсязі та запровадження місцевих майнових податків. Практика встановлення майнових податків існує в багатьох країнах (США, країни Європейського Союзу), де надходження від цих податків становлять значну частину доходної бази місцевих бюджетів.

Заходами зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів є також провадження механізму бюджетування; створення центрів фінансового обліку та звітності; створення механізму балансування територіального бюджету; стратегічне управління фінансами території.

Реформування системи доходів місцевих бюджетів повинне відбуватися поетапно з урахуванням суспільно-політичних і економічних умов зі збереженням збалансованості бюджетної системи в цілому і у взаємозв'язку з проведенням реформ у галузях бюджетної сфери й інших сферах діяльності.